»désignations des quelques villes, à l' aide de quelles on »pourra s' aider à rétrouver les anciens villes ou for- »teresses des francs· les voici, d' aprés la copie qu' a »bien voulu me communiquer m. Mustoxidi pendant »mon sejour à Corfu. Dichiarazione di tutta la Morea »fatta nel 1471. [redacted] .

[redacted] »la signoria (Venise) possiede.

»la Croce, rovinata, il resto turco.

»Coranto.

»Vasco,

»San zorzi tropico.

»Vassili, rovinat.

»Sillo-castro rovin.

»Camomenitza.

»Callandrizza.

»Postena.

»Riollo» (1), περὶ οὗ ὁ λόγος κλπ. (2).

Ε'. Ὅτι παρὰ τῷ Βυζαντινῷ Φραντζῇ (3) τὸ ὄνομα «*Rilloni* ἀπαντᾷ *Τεριόλον* ἐν τοῖςδε· «Ἀπῆλθε (Κωνσταντῖνος »ὁ Παλαιολόγος) μέχρι τῶν ὁρίων τῆς *Σκλαβίτσας καὶ τοῦ* »*Τεριόλου*». (4) Τὸ ὄνομα τοῦτο, κατὰ Στέφανον Θωμόπουλον (5) ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον κατὰ τὰ τέλη τῆς ΙΔ'. ἑκατονταετηρίδος, διότι ἐν ἔτει 1391 παρατηροῦμεν ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ βαρώνου τῆς Χαλανδρίτσης, Κεντυρίωνος Α'. Φιλίππου, ἐνυμφεύθη κυρίαν τινά (;), κληρονόμον τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀριόλου καὶ φέρουσαν τὸν τίτλον τῆς *dame de Oriollo*. Ἐν Ὀριόλῳ ἦν καὶ φρούριον Φραγκικόν, περίφημον διὰ τὸ ὀχυρὸν αὐτοῦ, παραβαλλόμενον τῇ Μονεμβασίᾳ διὰ τοῦτο τῷ καιρῷ ἐκείνῳ· ὅθεν καὶ ὁ Καταλανικὸς Χάρτης *entre Monembasie et Rilloni* παριστᾷ τὴν *Mopaiar* διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἴσως, διότι ταῦτα ἦσαν τὰ περιφημότερα φρούρια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν Πελοποννήσῳ. Τὸ δ' ὄνομα *Oriollo* φαίνεται Ἰταλικόν, παραγόμενον παρὰ τῷ *rivole* = ῥύαξ, καὶ ὄντως ἔχει οὕτως· ἐπειδὴ κατὰ πρῶτον ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ταύτην ὁ ποταμὸς Λάρισσος, ὅστις χωρίζει τὴν χώραν τῆς ἐν Ἀχαΐᾳ Δύμης ἀπὸ τῆς Ἠλείας κατὰ τὸ βουπράσιον, ὡς λέγει Παυσανίας ἐν τοῖςδε· «Ἀχαιοῖς δὲ ὅροι καὶ Ἠλείοις τῆς χώρας ποταμός »τε Λάρισσος, καὶ Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῷ ποταμῷ ναός ἐστι Λα- »ρισσαίας, καὶ Ἀχαιῶν πόλις Δύμη σταδίους ὅσον τε τριά- »κοντα ἀπέχουσα τοῦ Λαρίσσου». (1) Ἐκ τοῦ ποταμοῦ δὲ τούτου καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ σχεδὸν κείμενον φρούριον ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν· ἀλλὰ νῦν ἐρείπια φαίνονται αὐτοῦ μόνον.

§ ι'. Ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων ἐξάγεται τὸ ἀναμφίλεκτον συμπέρασμα, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, καθ' ἣν ἡ μὲν Μονεμβασία διετέλει ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Βυζαντινῶν, τὸ δὲ Ὀριόλον ὑπὸ τὴν τῶν ἀδελφῶν Παλαιολόγου, κατὰ Φραντζῆν, τὸ τρίτον ἐκ τῶν σημαντικῶν φρουρίων τῆς Πελοποννήσου, ἡ *Μοραΐα*, καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ *Μορέα*, ἦν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς περιφήμου οἰκογενείας τῶν *Βουτσαράδων*, περὶ ἧς ἀκολούθως ὁ λόγος ἔσται. Ὅτι δ' ἡ θέσις τῆς πόλεως ταύτης ἔκειτο ἐν σημείῳ, ἀποτελοῦντι τὴν κορυφὴν τοῦ τριγώνου, οὗ αἱ δύο ἕτεραι γωνίαι ἦσαν ἡ Μονεμβασία καὶ τὸ Ὀριόλον. Ἡ κορυφὴ δ' αὕτη τοῦ τριγώνου ἦν ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο χωρῶν Μεσσηνίας καὶ Ἠλείας, ἐκεῖ, ἔνθα σήμερον ἀκριβῶς κεῖται ἡ *Μοριτάς*. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὅπως δ'ήποτε καὶ ἂν ἐκληφθῇ ἡ θεωρία αὕτη κατόπιν τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἐρειπίων τῆς *Μορϳοτάδας*, οὐδεὶς ἐπιστήμων τοῦ λοιποῦ δύναται, περὶ τῆς Μοριᾶς, ἢ Μοραΐας, κατὰ τὸν κ. Σάθαν, προκειμένου τοῦ λόγου, νὰ μὴ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψει τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας σπουδαίους λόγους, ὧν ἕνεκα ἐν *Μορϳοτάδι* συμφώνως τοῖς τῆς Κριτικῆς κανόσι καὶ ἀρχαῖς φαίνεται ὑπάρχουσα ἡ *Μοραΐα* ἢ *Μορέα*, ἐξ ἧς, ὡς εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, μετεδόθη ἐπὶ Φράγκων συμπάσῃ τῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἡ ὀνομασία αὕτη διὰ λόγους, οὓς ἐκτιθέμεθα παρακατιόντες.

(1) Rechere. hist. sur la princ. Franç. de Morée. et. et. par Buchon. tom. i. pag. LXIV. LXV. Paris. 1845. memoire sur la géograf. polit.

(2) Ἐν τῷ ἀνωτέρῳ καταλόγῳ τῶν φρουρίων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ὀνόματα, ἅπερ παρελίπομεν διὰ τὸ εἰς τὸν σκοπὸν ἡμῶν ἀσυντελές αὐτῶν.

(3) Ὑπάρχει καὶ νεώτερος Φραντζῆς ἐκ Κυπαρισσίας, Ἱστορικὸς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821· ἀλλ' ἐνταῦθα οὐδεὶς περὶ αὐτοῦ λόγος.

(4) Ἱστορ. Φραντζῆ Α'. Β'. Γ'. κεξ.

(5) Ἱστορ. Πατρῶν ὑπὸ Στεφ. Θωμοπούλου δικηγόρου ἔκδ. Ἀθηνῶν σελ. 113—114.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ

Ὑπάρχουσιν ἄνδρες, τῶν ὁποίων ὁ βίος πληροῦται τοσαύτης δράσεως καὶ ζωῆς, καὶ τῶν ὁποίων ἡ πολυσέλιδος ἱστορία εἶνε τοσοῦτον στενῶς μετὰ τοῦ ἔθνους συνδεδεμένη, ὥστε ὁ θάνατος αὐτῶν προξενεῖ μυστηριώδη τινα κατάπληξιν, ὡς ἐὰν τοιαύτη συμφορὰ ὑπερβαίνῃ τὰ ὅρια τοῦ πιθανοῦ, καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους ἀνήκει καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Λομβάρδος. Εἰς οὐδένα εἶνε ἄγνωστον τὸ ὄνομά του, ἀπὸ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος, ἔνθα ἀπεριγράπτως ἐλατρεύετο, μέχρι τοῦ ἀπωτάτου χωρίου τῆς Ἑλλάδος· ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπὶ τῶν τρικυμιωδῶν χρόνων τῆς Προστασίας, ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, ἀπὸ τῆς μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν ἐποχῆς, οὐδεὶς ὑπάρχει μὴ αἰσθανθεὶς ἐνδιαφέρον τι περὶ τῶν κοινῶν καὶ μὴ προσηλώσας ἅπαξ τὴν προσοχήν του εἰς τὴν ἐξέχουσαν καὶ ἰδιόρρυθμον προσωπικότητα αὐτοῦ· οὐδεὶς ὁ μὴ παρακολουθήσας μετ' ἐπιστα-

(1) Παυσαν. Ἀχαϊκ. Κεφ. ΙΖ'.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ

σίας τὴν πολιτείαν τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ Ἰονίῳ βουλῇ, ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει τοῦ 1864 καὶ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Κοινοβουλίῳ.

Ὁ ἀείμνηστος Κουμουνδοῦρος ὁμιλῶν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς τῷ 1874 περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς ἀνδρὸς εἶπε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς ἐκφραστικώτατα. «Ὁ Λομβάρδος ὑπηρέτησε τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν τῆς ἑνώσεως. Ὁ Λομβάρδος ὑπηρέτησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς ἀληθεῖς συνταγματικὰς ἰδέας καὶ ὅτε εἰς τὴν Συνέλευσιν μετὰ τῶν συναδέλφων του ἦλθεν, ἂν κατετάσσετο εἰς τὴν ἐναντίαν φάλαγγα, δὲν ἠθέλομεν ἔχει ὅ,τι ἔχομεν ἤδη καὶ ὡς τὸ ἔχομεν. Ἐνθυμήθητε. ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ἑπτανησιακὴ φάλαγξ, ἑνωθεῖσα μὲ τοὺς ὑποστηρίζοντας τὸ καθεστώς, συνετέλεσε νὰ ἑδραιωθῇ αὐτὸ μετὰ κινδύνων καὶ δυσκολιῶν καὶ ἐν μικρᾷ πλειονοψηφίᾳ. Ἐὰν ὁ Λομβάρδος ἀντετάσσετο, τὰ πράγματα δὲν εἰξεύρω ὁποῖα ἤθελον ἀποβῆ.» Ὑπηρέτησε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰς ἰδέας τὰς συνταγματικάς, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συνεζητοῦντο ὡς βάσις καὶ ὡς στέγασμα τὰ δικαιώματα τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας. Μετὰ τοῦτο ὁ Λομβάρδος ἠκολούθησεν ἀπαρεγκλίτως μίαν καὶ μόνην πολιτικήν. Ὁ Κωνσταντῖνος Λομβάρδος ἐπεδείξατο ἐν τῷ ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα ἔτῶν βίῳ του, ἐν τῇ τεσσαρακονταετεῖ περίπου πολιτείᾳ αὐτοῦ, πλουσιωτάτην ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν πολλοὶ τῶν παρ' ἡμῖν πολιτευομένων, καὶ εἰς ἐπιφανεστέρας αὐτοῦ θέσεις ἀνελθόντες, θὰ ἐζήλευον.

Διαπρέψας ἐν Ἑπτανήσῳ, ἀναλαβὼν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ κατὰ τῆς Προστασίας ἀγῶνος, ἀναδειχθεὶς ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ, ἀναδειχθεὶς ἐν τῇ Ἰονίῳ Βουλῇ, τὸ ὄνομά του κατέστη ἔκτοτε δημοτικώτατον, καὶ τοσοῦτον ἀγαπητόν, ὥστε περὶ αὐτὸν συνεκεντρώθησαν οἱ ἐπισημότατοι τῶν ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως ἀγωνιστῶν.

Ἀπερίγραπτά εἰσιν τὰ χαρακτηρίζοντα τὴν ρητορικὴν εὐφυΐαν, τὴν πολιτικὴν ἐντιμότητα καὶ τὴν πατριωτικὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ Λομβάρδου Ἀλλ' ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ δὲν διεκρίθη μόνον ὡς πατριώτης, ὡς ῥήτωρ, ὡς πολιτικός· ἐν τῇ βαθείᾳ αὐτοῦ διανοίᾳ καὶ τῇ τρυφερωτάτῃ αὐτοῦ καρδίᾳ ἐνέκλειε τὰς ἀρετὰς ἐκείνας καὶ τὰ προτερήματα, ὧν ἕνεκα πάντες οἱ σχόντες τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ταῦτα μετὰ δακρύων ἀναμιμνήσκονται τοῦ ἐριτίμου ἀνδρὸς καὶ δικαίως ὁμολογοῦσι τὸ δυσαναπλήρωτον κενόν, ὅπερ ἐν τῇ πολιτείᾳ προὐξένητεν ὁ θάνατος αὐτοῦ, καὶ μάλιστα ἤδη, ὅτε ὡς ἔχουσιν τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἔλλειψις ἀνδρὸς δικαίου, εὐφυοῦς, ρητορικῆς δεινότητος καὶ ἐξ ἰδίας πείρας καὶ ἀντιλήψεως γινώσκοντος εἴπερ τις καὶ ἄλλος τὰς ἐξαιρετικὰς περιστασεις καὶ τὰ ἄτομα, εἶνε σπουδαία καὶ ἐπαισθητὴ, ὄντως δυσαναπλήρωτος καὶ σπανία.

Τοιοῦτος ὁ μέγας ἀνὴρ καὶ δημοφιλέστατος πολιτευτής, ὃν ἀπηνῶς ὁ θάνατος ἀφήρπασεν ἀπὸ τῶν κόλπων τῆς ἡμετέρας πατρίδος τῇ 25 τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη ἔσεται ἀγήρως ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

ΠΕΡΙ
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΝ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΩΝ

ΛΟΓΟΣ ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣ ΕΝ ΤΩ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩ ΣΥΛΛΟΓΩ 'ΠΑΡΝΑΣΣΩ'

ΥΠΟ

ΝΕΟΚΛ. ΚΑΖΑΖΗ

ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΩΝ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΛΕΓΡΑΦΩΝ

Πάντοτε ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα ὑπῆρξεν ἓν τῶν σπουδαιοτάτων κοινωνικῶν ζητημάτων. Ὁ ἄνθρωπος περιστοιχιζόμενος ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ ὑπὸ ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν ἀναγκῶν, μόνον ἐν τῇ προσηκούσῃ αὐτῶν καὶ δικαίᾳ θεραπείᾳ καθίσταται εὐτυχής· ἐν δὲ τῇ κοινωνικῇ αὐτοῦ ἐργασίᾳ οὐδὲν ἄλλο πράττει, ἢ νὰ ἐφευρίσκῃ τρόπους πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν του, αἵτινες καθ' ὅσον ἐκπολιτίζεται κατὰ τοσοῦτον καὶ πληθύνονται. Ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτοῦ σταδιοδρομίᾳ, καθ' ἣν κατακτᾷ βῆμα πρὸς βῆμα τοὺς ἀλλεπαλλήλους σταθμοὺς τοῦ πολιτισμοῦ, προσπαθεῖ νὰ λύσῃ ἓν ἠθικὸν πρόβλημα, νὰ θεραπεύσῃ μίαν ὑλικὴν ἀνάγκην. Πᾶσα δὲ μετάβασις αὐτοῦ ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην ἱστορικὴν περίοδον παρουσιάζει τὸ φαινόμενον τοῦτο.

Οὔτε διάγραμμα, οὔτε εἰκόνα τῶν ἱστορικῶν τούτων φαινομένων σκοπῶ νὰ ὑποτυπώσω κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην. Ὅτι θὰ μὲ ἀπασχολήσῃ εἶνε ἀντικείμενον, στενῶς συνδεδεμένον πρὸς τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα τῆς κοινωνίας.

Ἐὰν κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ φυσιογνωμίαν τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα δὲν παρίσταται ὑπέρτερον πάντων τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἔννοιαν ὁμολογουμένως τυγχάνει τὸ πρώτιστον. Ἐπαρκῶς μαρτυρεῖ τοῦτο ἡ ἱστορία. Αἱ βιαιόταται τῶν ἐπαναστάσεων προῆλθον κατ' ἐξοχὴν ἐκ τῆς οἰκονομικῆς τῶν λαῶν στενοχωρίας, διότι ὁ περὶ τοῦ ἄρτου ἀγὼν εἶνε πρωτίστως ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγών. Λαὸς εὐπορῶν, ἐπαρκῶν εἰς τὰς ὑλικάς αὐτοῦ ἀνάγκας, θεραπεύων δ' ἅμα καὶ τὰς ἠθικάς, σπανιώτατα δυσφορεῖ κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ καθεστῶτος. Τοὐναντίον λαὸς κατατρυχόμενος ὑπὸ οἰκονομικῶν ἀναγκῶν, θέλει παράσχει προσοχὴν εἰς τοὺς ἴϊγγας τῆς πρώτης δημαγωγικῆς Σειρῆνος, ἥτις εὐχερέστατα θέλει τὸν ἀποπλανήσει, ἐπωφελουμένη τῆς ἀναστατώσεως τῆς κεφαλῆς του, συνεπείᾳ τῆς ἀναστατώσεως τῆς γαστρός.

Τούτου ἕνεκα τὸ μῖσος κατὰ τοῦ πλούτου καὶ ὁ κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας πόλεμος εἶνε τὰ πρώτιστα τῶν ἐλατηρίων, ὑφ' ὧν ἐλαύνονται οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὰς ἐπαναστατικὰς αὐτῶν περιόδους. Ἡ ἐν Ἀθήναις ἐξέγερσις τῶν πενήτων κατὰ τῶν πλουσίων ἐπὶ Σόλωνος καὶ ἡ ἐκ ταύτης προκηρυχθεῖσα σεισάχθεια, τὰ κατὰ τοὺς Γράκχους ἐν Ῥώμῃ, τὰ ἐν τῇ μεσημ-